

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТНОЇ МЕТОДИКИ ПРИ НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглядається проблема проектної методики на заняттях з іноземної мови. Представлено різні аспекти використання методу проектів, його етапи та види робіт. Проаналізовано вплив методу на комунікативні здібності студентів, рівень їхнього практичного володіння іноземною мовою. Доведено, що саме проектна методика спрямована на розвиток творчих здібностей студента, стимулювання його самостійної продуктивної навчальної діяльності. На думку автора, реалізація проектної методики в процесі навчання іноземної мови дозволяє удосконалити навчальний процес, підвищити мотиваційний потенціал студентів і рівень володіння іноземною мовою.

Ключові слова: проектна методика, міжкультурне спілкування, самореалізація особистості, творчість, технологія, особистісно-зорієнтований підхід.

Постановка проблеми. Значні технологічні та соціальні зміни останніх десятиліть в українському суспільстві зумовили формування двох взаємопов'язаних світових тенденцій – глобалізації та інтернаціоналізації. Запорукою успішного міжнародного співробітництва є забезпечення взаєморозуміння за допомогою вивчення спільної мови. Міжкультурне спілкування в сучасному світі вимагає від фахівця оволодіння ним на рівні користувача не однією, а кількома іноземними мовами. Особливо важливим є розвиток багатомовної і полікультурної мовної особистості. Мовна особистість у галузі іноземних мов – це показник здатності людини брати повноцінну участь у міжкультурній комунікації, здатність реалізувати себе в діалозі культур.

Актуальність дослідження полягає в тому, що в даний час процес навчання іноземній мові реалізується за допомогою різноманітних технологій, метою яких є не тільки трансляція знань, а виявлення, розвиток творчих інтересів і здібностей кожного студента, стимулювання його самостійної продуктивної навчальної діяльності, які найбільш ефективно забезпечуються саме проектної методикою.

Аналіз актуальних досліджень. Мовні науковці знаходяться в безперервному пошуку нових передових методів навчання іноземним мовам. Серед новітніх експериментальних методик їх існує велика безліч. Інноваційні технології навчання є найбільш актуальними засобами вирішення будь-якого завдання. У практиці викладання іноземних мов на сучасному етапі навчання дуже популярними є: 1) проектні технології; 2) інформаційні технології; 3) технології мовних портфелів; 4) модульно-

блокові технології. Наприклад, дослідженню методу проектів на заняттях з англійської мови присвячено праці сучасних науковців і викладачів: Н. Абишевої [1], Ф. Бегьом [2], О. Дьоміної, Т. Душеїної [3], П. Китайгородської [4], І. Олійник, О. Пата, Є. Полат [5] тощо. Інформаційні технології розглядали Л. Подопрігорова, Є. Гусельнікова, Н. Дементієвська, Н. Морзе та ін. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід – О. Пометун, Л. Пироженко [6].

Нагадаємо лише те, що історично метод проектів з'явився в середині ХХ століття, коли в пошуках нових форм організації навчальних занять деякі школи звернулися до досвіду ВНЗ. Система, при якій здійснюється поєднання занять у великих аудиторіях, у малих групах та індивідуально, одержала назву «план Трампа». Вона була розроблена професором педагогіки із США Ллойдом Трампом у 60-х роках ХХ століття і користувалась популярністю у школах Америки. У 80-х роках план Трампа був модернізований у лекційно-семінарську систему навчання, що дотепер використовується деякими педагогами (особливо під час викладання гуманітарних і природничо-наукових дисциплін). На початку минулого століття в місті Далтон (США) педагог Елен Паркхерст запропонувала лабораторний план організації занять: учителі видавали письмове завдання кожному учню, заняття ж у свою чергу скасовувались. Учні працювали над матеріалом індивідуально та здавали вчителю звіт про виконану роботу. Лабораторний план організації занять став відомий в усьому світі під назвою «дальтон-плану». І хоча у своєму первісному варіанті він проіснував недовго (оскільки учням було не під силу самостійне освоєння навчального матеріалу), дальтон-план вважається першоджерелом проектного навчання.

Мета статті – довести, що проектна методика може бути продуктивно використаною в практиці навчання іноземним мовам. Саме осмислення і реалізація цього методу в новій соціально-культурній ситуації у світлі вимог до освіти на сучасному щаблі суспільного розвитку дозволяє говорити про проект як про нову педагогічну технологію, яка дозволяє ефективно вирішувати завдання особистісно-зорієнтованого підходу в навчанні.

Виклад основного матеріалу. Метод проектів знаходить усе більше поширення в системі освіти різних країн світу. Причини цього явища, як вважають дослідники, криються не тільки в галузі педагогіки, але й у сфері соціальної, а саме:

– необхідність не стільки передавати студентам багаж тих чи інших знань, скільки навчити їх здобувати знання самостійно, використовувати їх для вирішення нових пізнавальних і практичних задач;

– актуальність розвитку комунікативних навичок, умінь працювати в різноманітних групах, виконувати соціальні ролі (лідера, виконавця, посередника і т. ін.), долати конфліктні ситуації;

– необхідність широких людських контактів, знайомства з різними культурами;

– значущість для діяльності студента вмінь користуватися дослідницькими методами: збирати необхідну інформацію, аналізувати її з різних точок зору, висувати гіпотези, робити висновки.

Отже, метод проектів — це система навчання, гнучка модель організації навчального процесу, зорієнтована на творчу самореалізацію особистості, розвиток її можливостей у процесі створення нового продукту під контролем викладача.

Проектна діяльність студентів – це форма навчально-пізнавальної активності, яка полягає в мотивованому досягненні свідомо поставленої мети для створення творчих проектів та в забезпеченні єдності та наступності різноманітних аспектів процесу навчання. Щоб організувати таку діяльність, викладач-предметник знайомить студентів з її особливостями, навчає будувати власну діяльність як повноцінну (таку, що має три стадії: мотиваційну, операційно-виконавчу, рефлексивно-оціночну) та усвідомлену.

Проектне навчання іноді розглядають як альтернативу аудиторній системи навчання. Однак деякі науковці вважають, що його варто використовувати як доповнення до інших видів навчання. У сучасній вищій школі можна виділити чотири основні напрями, за яких ефективно застосовувати методи проектів:

- проект як метод навчання на занятті;
- проектні технології дистанційного навчання;
- для формування дослідницьких навичок студентів у позааудиторній роботі;
- як метод організації дослідницької діяльності викладачів.

Проектне навчання має безліч варіантів:

1) за тривалістю роботи над завданням (від одного заняття до триместру або року (курсіві проекти);

2) за формами організації (індивідуальна або групова робота);

3) за формами представлення результатів роботи (письмовий або усний звіт, презентація, захист).

Педагоги-науковці, які займаються проблемами проектних технологій навчання, відзначають, що у процесі роботи над проектом відбуваються

залучення студентів до реальної діяльності навчального предмета; розвиток навичок самостійної роботи у процесі виконання проекту; розвиток ініціативи та творчості. Проектна методика характеризується високою комунікативністю і залученням студентів до реальної мовленнєвої діяльності, що зорієнтована на вирішення певного завдання в досягненні загальної мети в оволодінні іноземною мовою. Головними показниками введення методу проектів до навчальної практики є:

- 1) уміння окремого студента або групи студентів використовувати придбаний у навчальному закладі дослідний досвід;
- 2) реалізація власної зацікавленості до предмету дослідження, примноження знань про нього;
- 3) демонстрація рівня опанування іноземною мовою;
- 4) підняття на більш високий щабель освіченості, розвитку та соціальної зрілості.

Відмінною рисою проектною методикою є особлива форма організації. Щоб організувати роботу над проектом важливо дотримуватися декількох умов: тематика може бути пов'язана як з країною мови, що вивчається, так і з країною проживання, студенти мають бути зорієнтовані на зіставлення і порівняння подій, явищ з історії та життя людей різних країн.

У проектній методиці використовуються ідеї, запозичені в традиційній та сучасній методиці викладання іноземної мови. До них належать:

- різноманітність, як необхідна риса будь-якого позитивного навчання, що сприяє підтримці мотивації до навчання – це і різноманітність тем, видів текстів (діалоги, монологи, листи), форм навчальної діяльності (індивідуальна, парна, групова робота), типів вправ;
- проблемність означає, що студенти використовують мову для виконання завдань, що характеризуються новизною результату, з новими засобами його досягнення;
- важливим є те, щоб процес навчання проходив із задоволенням. Студенти можуть багато дізнатися, якщо процес навчання проходить вільно, без примусу. Часто завдання можуть оформлятися у вигляді жарту, загадки, мати музичний супровід, ілюстрації тощо;
- особливого значення набуває егофактор, тобто можливість говорити про те, про що студенти думають та мріють.

Будь-який проект співвідноситься з певною темою і розробляється протягом декількох занять. У проектній методиці використовується вельми плідна ідея. Поряд з вербальними засобами вираження студенти широко використовують і інші засоби: малюнки, колажі, карти, схеми, графіки та

діаграми. Таким чином, розвиток комунікативних навичок надійно підкріплюється розмаїттям засобів, що передають ту чи іншу інформацію.

У системі навчання іноземної мови широко використовується зорове автоматичне запам'ятовування лексичних і граматичних структур у ході розв'язання проблемних завдань, стимулюється розвиток творчого мислення та уяви. За допомогою проектною методики на занятті можна не тільки розширити словниковий запас студентів, але й закріпити вивчений лексико-граматичний матеріал.

Проект здійснюється за певною схемою:

1. Підготовка до проекту. У ході цього процесу необхідно попередньо ретельно вивчити індивідуальні здібності, інтереси, життєвий досвід кожного студента; обрати тему проекту, сформулювати проблему, запропонувати студентам ідею, обговорити її з ними.

2. Організація учасників проекту. Спочатку формуються групи студентів, де кожний має своє завдання. Перед розподілом обов'язків необхідно враховувати схильність студентів до логічних міркувань, до обґрунтування висновків, до оформлення проектною роботи. Під час формування групи до складу залучаються студенти різної статі, різної успішності, різних соціальних груп.

3. Виконання проекту. Цей крок пов'язаний з пошуком нової додаткової інформації, її обговоренням і документуванням.

4. Презентація проекту. Весь відпрацьований та оформлений матеріал треба представити іншим студентам, тобто захистити власний проект.

5. Підведення підсумків проектною роботи.

Кількість етапів від прийняття ідеї проекту до його презентації залежить від його складності. За характером кінцевого продукту проектною діяльності можна виділити такі види проектів під час вивчення іноземної мови:

- конструктивно-практичні проекти (щоденник спостережень, створення гри та її опис);
- ігрові – рольові проекти (драматизація п'єси);
- інформативно-дослідні проекти (вивчення регіону будь-якої країни);
- сценарні проекти – сценарій позааудиторного заходу;
- творчі роботи (літературний твір);
- видавничі проекти (стінгазети, колажі та ін.).

Проектна методика не тільки дає можливість студентам більше і глибше вивчити тему, але і значно розширює їх загальний кругозір, учить спілкуванню, уміння самостійно добувати і відбирати необхідний матеріал, дає можливість розвитку не тільки колективної творчості, але й індивідуальних здібностей студентів.

Ця методика дозволяє реалізовувати не тільки освітні задачі, але й виховні. Студенти можуть по-новому поглянути на себе і на реалії в своєму щоденному житті, на історію та культуру своєї країни і, звичайно, дізнатися «з перших вуст» те, що їх цікавить про життя в країні, мову якої вони вивчають. Усе це, зрештою, покликане сприяти більш глибокому розумінню, осмисленню та формуванню активної громадянської позиції студентів і максимального розвитку індивідуальних здібностей кожного.

Повідомляючи іншим про себе і навколишній світ іноземною мовою, студенти відкривають для себе її цінність як мови міжнародного спілкування. Вони можуть опинитися в ситуації, де їм буде потрібно описати свою сім'ю або місто іноземцям, і проектна робота готує їх до цього. Тому основними перевагами методу проектів вважають:

- 1) моделювання будь-яких життєвих ситуацій;
- 2) підвищення мотивації вивчення іноземної мови;
- 3) розвиток самостійності та самовдосконалення;
- 4) створення комфортних умов навчання;
- 5) інтеграція міжпредметних зв'язків;
- 6) підвищення інформаційної культури за рахунок ініціативи, самооцінки та творчих здібностей студента.

Метод проектів набуває останнім часом усе більше прихильників. Він спрямований на те, що б розвинути активне самостійне мислення та навчити застосовувати знання на практиці. Проектна методика передбачає високий рівень індивідуальної та колективної відповідальності за виконання кожного завдання у розробці проекту. Тема проекту може бути пов'язана тільки з одним предметом чи носити міждисциплінарний характер. У процесі підбору теми проекту викладач повинен орієнтуватися на інтереси і потреби студентів, їхні можливості і особисту значимість майбутньої роботи. Виконаний проект може бути представлений в самих різних формах: стаття, рекомендації, альбом, колаж тощо. Різноманітними мають бути і форми презентації проекту: доповідь, конференція, конкурс, свято. Доцільно комплексне, інтегративне використання в навчальному процесі оволодіння міжкультурним спілкуванням усіх вищезазначених технологій навчання. Так творчі завдання проекту засобами Інтернет інформації, у формі буклету, навчального додаткового матеріалу, інструкцій, модульного тесту, роботи з мовним портфелем (заповнення мовного паспорта, біографії, досьє) дозволить здійснити моніторинг автономної навчальної діяльності у вищому навчальному закладі. Будь-яку дію, що виконується індивідуально, в групі, за підтримки викладача, студенти повинні спочатку спланувати, виконати, а потім проаналізувати й

оцінити. Викладач тільки створює ситуації для творчої активності студентів на занятті. Звичайно, це урізноманітнює рутинний навчальний процес, сприяє диференціації та індивідуалізації навчання.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Застосування проектної методики є найбільш результативним, на нашу думку, у вишах, при цьому сутність проектної методики відповідає основним психологічним особливостям студентів, їхнім мотивам і потребам, що дозволяє найбільш повно розкривати їхню особистість. Перш за все це зумовлено: 1) проблемним характером проектної діяльності, її інтегративністю: в основі проектної методики лежить практично чи теоретично значуща проблема, пов'язана з реальним життям, вирішення якої вимагає від учасників знань не тільки в межах одного предмета, але і в інших галузях; 2) автономним характером проектної діяльності: проектна методика передбачає усунення прямої залежності студента від викладача шляхом самоорганізації та можливості прояву власної ініціативи у процесі активно-пізнавальної розумової діяльності на заняттях з іноземної мови.

Отже, реалізація проектної методики при навчанні іноземної мови дозволяє удосконалити навчальний процес, підвищити мотиваційний потенціал студентів, їхній рівень володіння іноземною мовою життя. Метод проектів підвищує комунікативні здібності студентів, рівень їхнього практичного володіння іноземною мовою. Реалізація цього методу у вимогах до вищої освіти дозволяє говорити про проект як про педагогічну технологію, що дозволяє ефективно вирішувати завдання особистісно-зорієнтованого підходу в навчанні міжкультурного спілкування.

Безумовно, метод проектів викладання іноземної мови є одним із популярних і демократичних у вищій школі. Тому педагогам, які спробують реалізувати описаний досвід, необхідно пам'ятати: якщо є бажання змінювати сучасні реалії, необхідно використовувати інноваційні педагогічні технології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абишева Н. Ю. Ефективність застосування методу проектів під час уроків іноземної мови загальноосвітньої школі [Електронний ресурс] / Н. Ю. Абишева. – Режим доступу : ftp://lib.herzen.spb/text/abyшева_102_116_121.pdf
2. Бегьом Ф. Проект на уроці іноземної мови / Ф. Бегьом. – К. : Основа, 2007. – 35 с.
3. Душеїна Т. В. Проектна методика на уроках іноземної мови / Т. Душеїна // ІМВНЗ, 2008. – № 5.
4. Китайгородська П. Використання проектних завдань на уроках англійської мови / П. Китайгородська // ІМВНЗ, 2003. – № 5. – 110 с.
5. Полат Е. С. Нові виховні та інформаційні технології системі освіти / Е. С. Полат. – М. : Академія, 2003. – 272с.
6. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.П.Н., 2002. – 136 с.

РЕЗЮМЕ

С. В. Куприкова. Пути реализации проектной методики при обучении иностранного языка.

В статье рассматривается проблема проектной методики на занятиях по иностранному языку. Представлены различные аспекты использования метода проектов, его этапы и виды работ. Проанализировано влияние метода на коммуникативные способности студентов, уровень их практического владения иностранным языком. Доказано, что именно проектная методика направлена на развитие творческих способностей студента, стимулирование его самостоятельной продуктивной учебной деятельности. По мнению автора, реализация проектной методики при обучении иностранному языку позволяет усовершенствовать учебный процесс, повысить мотивационный потенциал студентов и уровень владения иностранным языком.

Ключевые слова: проектная методика, межкультурное общение, самореализация личности, творчество, технология, личностно-ориентированный подход.

SUMMARY

S. Kuprikova. Ways of design methodologies implementation for foreign language teaching.

The article deals with the problem of design methodologies at foreign language lessons. Various aspects of design methodologies, its stages and kinds of its activity are given. The influence of the method on students' communication skills and the level of their practical knowledge of a foreign language are analyzed. The aim of design methodologies is the development of students' creative abilities and encouraging of their independent productive learning activities. According to the author's opinion the implementation of design methodologies for teaching foreign language allows to improve the learning process, increase students' motivation potential and have a command of a foreign language.

Key words: design methodologies, intercultural communication, personal fulfillment, creativity, technology, student-oriented approach.